

Postanowienie z dnia 25 stycznia 2001 r., III CKN 1382/00

Brak w pisemnej sentencji wyroku rozstrzygnięcia o całości żądania powoduje, że w tej części wyrok nie istnieje, także wtedy gdy ogłoszono o całości żądania.

Przewodniczący: Sędzia SN Henryk Pietrkowski

Sędzia SN Stanisław Dąbrowski (sprawozdawca), Sędzia SA Hanna Małaniuk

Sąd Najwyższy po rozpoznaniu w dniu 25 stycznia 2001 r. na posiedzeniu niejawnym sprawy z powództwa Związkowej Spółdzielni Mieszkaniowej w K. przeciwko Przedsiębiorstwu Budownictwa Przemysłowego „B.3”, Spółce Akcyjnej w K. o zapłatę, na skutek kasacji powoda od postanowienia Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 12 kwietnia 2000 r., postanowił oddalić kasację.

Uzasadnienie

Związkowa Spółdzielnia Mieszkaniowa w K. domagała się zasądzenia od Przedsiębiorstwa Budownictwa Przemysłowego „B.3”, Spółki Akcyjnej w K. kwoty 1 500 000 zł z odsetkami.

Sąd Okręgowy w Krakowie wyrokiem z dnia 28 października 1999 r. zasądził od strony pozwanej na rzecz powódki kwotę 740 000 zł z ustawowymi odsetkami oraz orzekł o kosztach, w pisemnej sentencji pomijając pozostałą część żądanej przez powódkę sumy, to jest kwotę 760 000 zł. W sporządzonym na piśmie uzasadnieniu Sąd Okręgowy wyjaśnił, dlaczego – jego zdaniem – zasadne jest roszczenie powódki co do kwoty 740 000 zł oraz stwierdził, że w pozostałej części powództwo oddalił.

Powódka wniosła apelację od wyroku Sądu Okręgowego w części oddalającej powództwo o zasądzenie kwoty 760 000 zł.

Sąd Okręgowy w Krakowie postanowieniem z dnia 14 stycznia 2000 r. odrzucił apelację jako niedopuszczalną, gdyż skierowana była przeciwko rozstrzygnięciu nieistniejącemu.

W zażaleniu na postanowienie o odrzuceniu apelacji powódka podniosła, że – odczytując sentencję wyroku – ogłoszono, iż w pozostałej części powództwo zostało oddalone. Zgłosiła na tę okoliczność dowód z zeznań świadków obecnych w czasie ogłaszania wyroku.

Sąd Apelacyjny w Krakowie postanowieniem z dnia 12 kwietnia 2000 r. oddalił zażalenie. Zdaniem Sądu Apelacyjnego, z porównania art. 324 § 1 *in fine* k.p.c. i art. 326 § 3 k.p.c. wynika, że niespisanie części wyroku jest równoznaczne z nieistnieniem takiego wyroku w nieuzewnętrznionej na piśmie części.

Od postanowienia Sądu Apelacyjnego powódka wniosła kasację opartą na podstawie naruszenia przepisów postępowania – art. 324 § 1 k.p.c., 326 § 2 i 3, art. 332 § 1 k.p.c. W uzasadnieniu przytoczono orzeczenia, w których Sąd Najwyższy wskazał, że przed ogłoszeniem wyroku sąd nie jest jeszcze związany podpisanym dokumentem wyroku, a więc jego treść może jeszcze ulec zmianie (wyrok z dnia 15 grudnia 1967 r., I PR 397/67, nie publ.) oraz że brak protokołu ogłoszenia wyroku nie wyłącza ustalenia, iż w rzeczywistości wyrok był ogłoszony (uchwała z dnia 17 października 1978 r., III CZP 62/78, OSNC 1979, nr 5, poz. 88). Zdaniem skarżącej, skoro nastąpiło ogłoszenie wyroku co do oddalonej części powództwa, jednakże wyrok nie został w tej części sporządzony na piśmie, Sąd jest związany nie dokumentem wyroku, który przed ogłoszeniem nie jest udostępniany stronom sporu właśnie z tego powodu, że treść jego może ulec zmianie, a treścią ogłoszonego na posiedzeniu jawnym wyroku, co umożliwi stronom procesu jego kontrolę i ewentualne wystąpienie z wnioskiem o uzupełnienie. Przyjęcie poglądu zawartego w zaskarżonym kasacją postanowieniu zamykałoby stronie korzystanie z tej możliwości procesowej, w wypadku, gdy sąd ogłasza wyrok, jednakże w części nie sporządza go na piśmie. Podniesiono ponadto, że o wykładni wyroku powinna decydować treść jego uzasadnienia.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Kasacja nie jest zasadna. Trafnie Sąd Apelacyjny przyjął, że brak w pisemnej sentencji wyroku rozstrzygnięcia o całości żądania pozwu powoduje, że co do pominiętej części wyrok nie istnieje. Skutku tego nie można wyłączyć przy ustnym

ogłoszeniu wyroku ani przez stwierdzenie nieistniejącego orzeczenia w pisemnym uzasadnieniu.

Wady wyroku były wielokrotnie przedmiotem rozważań Sądu Najwyższego. W ostatnim czasie, Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 26 września 2000 r., III CZP 29/00 (OSNC 2001, nr 2, poz. 25) wyjaśnił, że wyrok, którego sentencji skład sądu nie podpisał, nie istnieje w znaczeniu prawnoprocesowym także wówczas, gdy został ogłoszony. Wymieniona uchwała dotyczy innego stanu faktycznego niż w niniejszej sprawie, trzeba jednak zauważyć, że skoro nie istnieje wyrok nie podpisany, to tym bardziej nie może istnieć wyrok w ogóle nie napisany. Nie ma zaś uzasadnionych przyczyn, dla których odmiennie należałoby traktować wadę dotyczącą części wyroku i wadę odnoszącą się do jego całości.

Wydanie wyroku jest czynnością złożoną. Jednym z jej elementów jest sporządzenie pisemnej sentencji. Nie nasuwa zastrzeżeń pogląd wyrażony w cytowanym w skardze kasacyjnej wyroku z dnia 15 grudnia 1967 r., że do czasu ogłoszenia wyroku sąd nie jest związany podpisaniem sentencji i może dokonywać w niej zmian. Trafność tego stanowiska wynika *a contrario* z treści art. 332 § 1 k.p.c. Z możliwości zmiany pisemnej sentencji przed jej ogłoszeniem nie wynika jednak dopuszczalność ogłoszenia wyroku bez spisania jego sentencji. Według art. 324 § 1 k.p.c., na naradzie następuje spisanie sentencji wyroku. Przepis art. 326 § 3 k.p.c. wymaga, aby ogłoszenie wyroku nastąpiło przez odczytanie sentencji. Odczytać można tylko to, co wcześniej zostało napisane. Wobec wymienionych wymagań część sentencji wyroku ogłoszona bez sformułowania jej na piśmie nie może być traktowana jako wyrok.

Sugerowane w kasacji odmiennie stanowisko nie jest poprawne jurydycznie, a ponadto jego przyjęcie powodowałoby niepożądane skutki. W konsekwencji należałoby bowiem dopuścić ustalanie zakresu i treści wyroku za pomocą wszelkich środków dowodowych, także dowodów osobowych. Godziłoby to w powagę wyroku, a także mogłoby zagrażać bezpieczeństwu obrotu.

Uchwała Sądu Najwyższego z dnia 17 października 1978 r., III CZP 62/78 dotyczy innej wady wyroku. W tamtym stanie faktycznym istniała pisemna sentencja, a brak było protokołu jej ogłoszenia. Sąd Najwyższy nie wyłączył możliwości ustalenia, że w rzeczywistości wyrok był ogłoszony. Ustalanie okoliczności ogłoszenia wyroku jest jakościowo odmiennie od ustalania zakresu i treści rozstrzygnięcia.

Uzasadnienie wyroku ma ścisły związek z jego wydaniem, gdyż stanowi odzwierciedlenie procesu myślowego i decyzyjnego sądu. Uzasadnieniem nie da się jednak zastąpić sentencji. Niezbędne elementy sentencji wyroku i uzasadnienia wyroku zostały zróżnicowane i ustawowo wskazane. Przepis art. 325 k.p.c. określa co powinna zawierać sentencja, zaś przepis art. 328 § 2 k.p.c. wymienia elementy uzasadnienia. Rozstrzygnięcie sądu o żądaniach stron wymienione jest tylko w art. 325 k.p.c. jako obligatoryjny element sentencji wyroku, a nie jego uzasadnienia. W razie wątpliwości co do treści wyroku, przy jego wykładni pomocne może być uzasadnienie, ale nie można dokonywać wykładni rozstrzygnięcia, które nie istnieje.

W razie ogłoszenia rozstrzygnięcia nie zamieszczonego w pisemnej sentencji wyroku, może zdarzyć się sytuacja, że strona bez swojej winy nie zachowa terminu przewidzianego w art. 351 § 1 k.p.c. dla złożenia wniosku o uzupełnienie wyroku. Nie zamyka to jednak możliwości korzystania z tej instytucji, gdyż w takiej sytuacji dopuszczalne byłoby przywrócenie terminu (art. 168 § 1 k.p.c.).

Z powyższych względów i na mocy art. 393¹² k.p.c. Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji postanowienia.